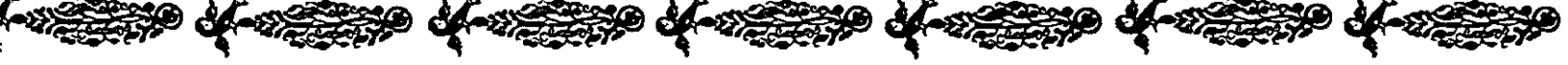

Date Printed: 04/22/2009

JTS Box Number: IFES_67
Tab Number: 86
Document Title: Questions and Answers
Document Date: 1998
Document Country: Montenegro
Document Language:
IFES ID: CE01183

* F D 9 3 9 1 2 4 - F A E B - 4 4 8 8 - 9 4 2 F - 6 C A 2 2 4 7 8 D C 8 6 *

Pitanja & Odgovori

Country Montenegro

Year _____ Language _____

Description INTERNATIONAL FOUNDATION

FOR ELECTION SYSTEMS

1101 15th ST. NW 3rd FLOOR

WASHINGTON, DC 20005

IPES developed/sponsored? _____

Pitanja i Odgovori

Opštinski i parlamentarni izbori u maju 1998.

Pitanje: Koji je dan određen za održavanje izbora?

Odgovor: Izbori se održavaju u nedjelju, 31. maja 1998.

Pitanje: Kakvi su to izbori?

Odgovor: To su izbori za poslanike u Skupštinu republike i za odbornike u skupštine opština u cijeloj Republici. Kad stignete na biračko mjesto, dobićete dva glasačka listića, jedan svijetlo plave boje - za opštinske izbore i jedan bijele boje - za parlamentarne izbore.

Pitanje: Kako se vrši izbor naših odbornika i poslanika?

Odgovor: U oba slučaja, od birača se traži da glasaju za jednu od izbornih lista koje su dostavile političke partije, koalicije i grupe građana. Izborna lista mora da osvoji najmanje 3% glasova u vašoj opštinskoj izbornoj jedinici za izbor odbornika i u Republici, kao jedinstvenoj izbornoj jedinici, za izbor poslanika da bi dobila pravo da ima svoje predstavnike u skupštini. Mjesta u skupštinama opština i u Skupštini Republike dodjeljuju se po principu proporcionalne zastupljenosti.

Pitanje: Da li ja imam pravo da glasam?

Odgovor: Ako ste građnin Republike Crne Gore, odnosno Savezne Republike Jugoslavije, imate prebivalište u Republici Crnoj Gori najmanje godinu dana prije dana određenog za održavanje izbora, poslovno ste sposobni, imate navršenih 18 godina života na dan izbora i ako je vaše ime upisano u birački spisak, onda imate pravo da glasate. Međutim, to pravo možete iskoristiti samo ako je vaše ime upisano u birački spisak

Pitanje: Kako mogu da provjerim da li je moje ime upisano u birački spisak ili ne?

Odgovor: Ako ste se nedavno preselili, udali ili ako će neko od vaše djece imati navršenih 18 godina života na dan održavanja izbora, treba da proverite birački spisak da biste bili sigurni da su u njega upisani svi članovi vašeg domaćinstva sa pravom glasa. Čak i ako ste sigurni da ste upisani, nije loše da se uvjerite da je vaše ime zaista na spisku i da su svi vaši podaci ažurirani. Ukoliko nije tako, neće vam se dozvoliti da glasate na dan izbora.

Birački spisak možete provjeriti pozivom na broj 9891 ili 9892, odnosno odlaskom u nadležni organ lokalne samouprave do 10. maja 1998. Poslije 10. maja bez odluke nadležnog suda, ne mogu se vršiti nikakve izmjene u biračkom spisku. Naime, ako propustite ovaj rok, ipak postoji mogućnost da budete uneseni u birački spisak, odnosno da se vaši podaci ažuriraju, ali to se može učiniti samo putem sudskog naloga Vrhovnog suda i samo do 25. maja 1998.

Pitanje: Kakva su moja biračka prava?

Odgovor: Građani Republike Crne Gore koji imaju pravo glasa biraju odbornike i poslanike na osnovu slobodnog, opšteg, jednakog, neposrednog biračkog prava, tajnim glasanjem. Protivzakonito je prisiljavati, odnosno podmićivati nekoga da bi glasao. Takođe, niko od vas ne može tražiti da otkrijete da li ste glasali, odnosno za koga ste glasali. Glasanje treba da obavite lično i tajno, u glasačkim kabinama, iza paravana, odnosno u za to predviđenom prostoru na biračkom mjestu.

Pitanje: Čula sam da je povećan broj biračkih mjesta. Kako ću znati gdje treba da odem na dan održavanja izbora?

Odgovor: Biračka mjesta će biti utvrđena najmanje 15 dana prije dana održavanja izbora. Vaša opštinska izborna komisija će objaviti koja su biračka mjesta formirana u vašoj opštini i kojem od njih vi pripadate. Najkasnije 5 dana pred izbore dobićete obavještenje o izborima u kojem će se nalaziti podaci o datumu i vremenu predviđenom za glasanje, o broju i adresi vašeg biračkog mjesta i o rednom broju pod kojim ste upisani u birački spisak. Međutim, ako iz nekog razloga ne dobijete pomenuto obavještenje, to ne predstavlja smetnju da glasate.

Pitanje: Koje je vrijeme predviđeno za glasanje?

Odgovor: Biračka mjesta će biti otvorena od 7.00 do 20.00 časova.

Pitanje: Moji roditelji su prilično stari. Što ako ne mogu da izađu na biračko mjesto na dan izbora?

Odgovor: Ako je neki član vaše porodice ili ako ste vi sami isuviše stari, bolesni odnosno slabi da bi mogli da dođete na biračko mjesto, ili ako ste na drugi način spriječeni zbog toga što ste invalid ili ste na liječenju u nekoj medicinskoj ustanovi ili kod kuće,

imate pravo da glasate van biračkog mjesta, putem pisma. Da biste mogli da glasate putem pisma, morate podnijeti pismeni zahtjev biračkom odboru najkasnije do 12.00 časova (podne) na dan održavanja izbora. Pismeni zahtjev mora da sadrži dokaz da niste sposobni da dođete na biračko mjesto. Na bazi tog zahtjeva, birački odbor će u vašu kuću poslati dva svoja člana koja će ponijeti sa sobom jedan primjerak zbirne izborne liste, ovjerene glasačke listiće za obje vrste izbora i kovertu u koje se stavljaju popunjeni glasački listići.

Pitanje: Što ako mi je potrebna pomoć?

Odgovor: Zakon je predvidio mogućnost pružanja pomoći onima kojima je potrebna da bi mogli da popune svoje glasačke listiće, posebno slijepim, invalidnim, odnosno nepisanim licima. U tim slučajevima, možete sa sobom povesti drugu osobu koja će da popuni vaš listić onako kako je uputite. Birački odbor će pribilježiti u svojoj evidenciji da vam je pružena pomoć u postupku glasanja.

Pitanje: Što ako moja biračka prava budu povrijeđena?

Odgovor: Kao birač, imate pravo da podnesete prigovor na svaku povredu vaših biračkih prava u toku predizbornog postupka, odnosno na dan održavanja izbora. Prigovor se dostavlja nadležnoj izbornoj komisiji, a tužba Vrhovnom sudu, odnosno, Ustavnom sudu Republike Crne Gore. Prigovori se moraju dostaviti u roku od 72 časa od izvršenja prekršaja i moraju biti adekvatno dokumentovani.

Pitanje: Što se dešava ako sud presudi u moju korist?

Odgovor: Postoji stepenast sistem kazni koji se odnosi na kršenje zakona i povredu biračkih prava. Te kazne mogu biti novčane i zatvorske.

Pitanje: Da li se preduzimaju neke specijalne mjere zaštite od izbornih krađa?

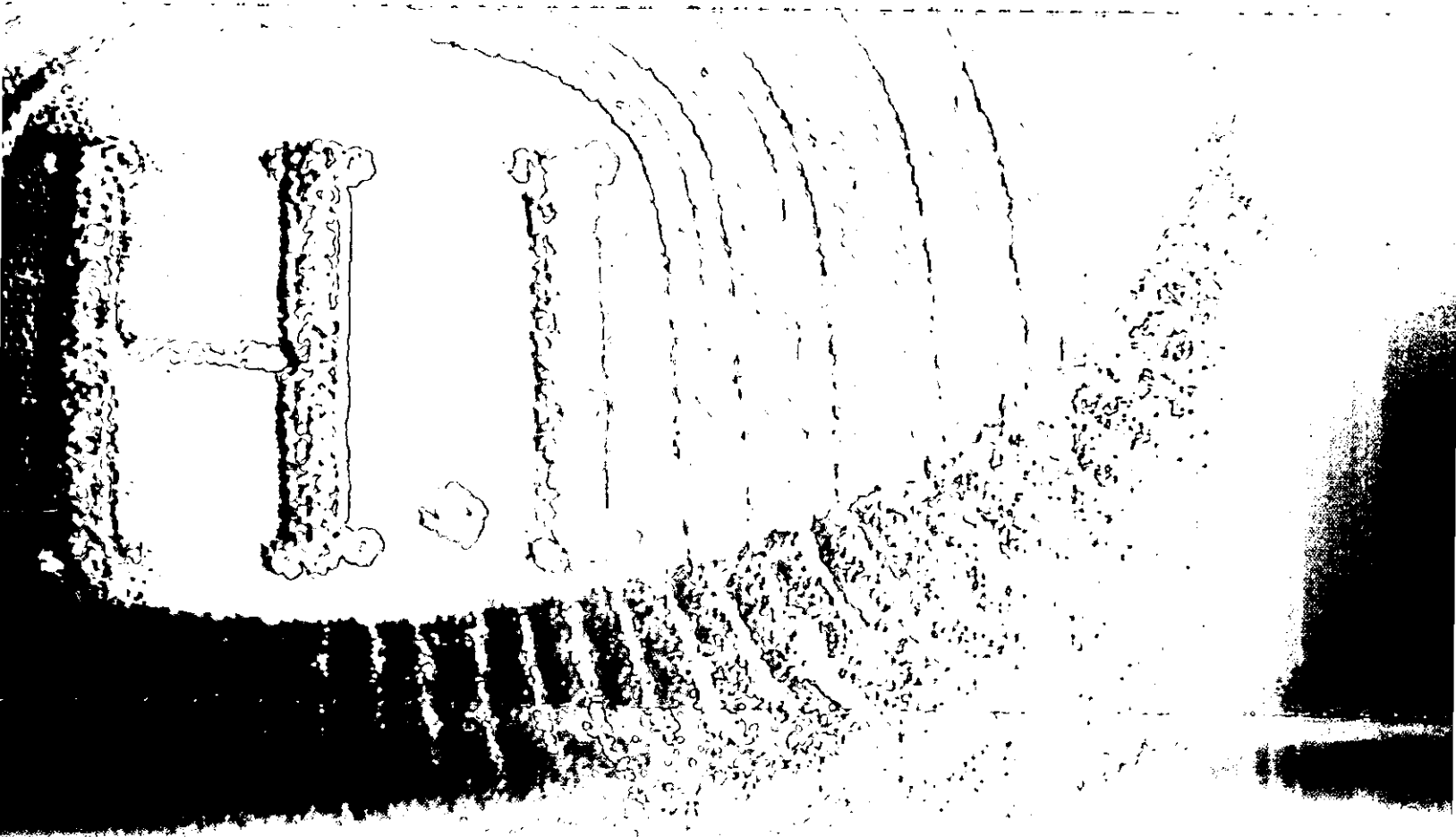
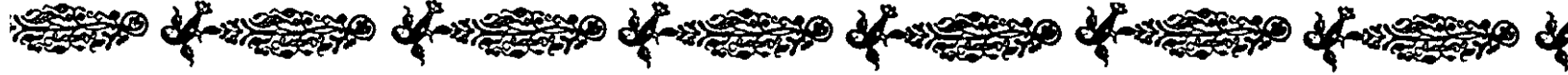
Odgovor: Da, primjenjuje se više mjera predostrožnosti kojima je cilj da se osigura nepristrasnost lica uključenih u sprovođenje izbornog procesa. Prije svega, izborne komisije i birački odbori formiraju se na višepartijskoj osnovi. Višepartijski sastav je efikasno sredstvo kontrole protiv političke pristrasnosti u okviru organa za sprovođenje izbora.

Biće i posmatrača koji predstavljaju javna udruženja registrovana u Crnoj Gori, međunarodne organizacije i strane zemlje i koji će pratiti predizbornu kampanju; proces glasanja, kao i utvrđivanje i saopštavanje rezultata. njihovo prisustvo je važno sredstvo za odvracanje od izbornih prevara i za otkrivanje prekršaja ukoliko do njih dođe. I sami birači će imati bitnu ulogu. Od vas, kao birača, tražiće se da pokažete dokument identifikacije sa fotografijom, kako biste dokazali svoj identitet. Time se sprječava mogućnost da neko drugi glasa u vaše ime. Kad dobijete glasačke listiće, moraćete, takođe, da se potpišete u knjigu birača. Vaš potpis služi kao potvrda da ste primili glasački listić, ali ni na koji način ne ugrožava tajnost glasanja. Desni kažiprst svake osobe koja glasa biće poprskan specijalnim sprejom da bi se spriječila mogućnost ponovljenog glasanja. Ovaj sprej je golim okom nevidljiv i nije otrovan. Primjenom svih ovih mjera zajedno osigurava se da ishod izbora bude istinit odraz volje svih građana Crne Gore.

Pitanje: Kada će se znati izborni rezultati?

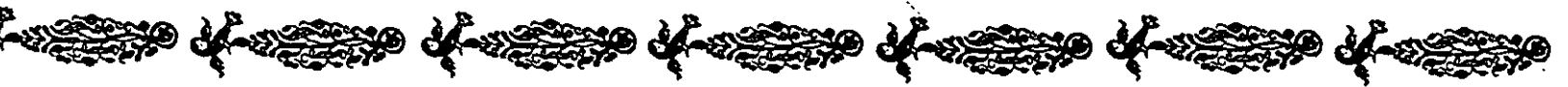
Odgovor: Preliminarni rezultati izbora za odbornike u vašoj opštini utvrdiće se najkasnije u roku od 24 časa od zatvaranja biračkih mjesta. Preliminarni rezultati za izbor poslanika u Republici kao jedinstvenoj izbornoj jedinici ustanoviće se najkasnije u roku od 36 časova od zatvaranja izbornih mjesta. Konačni rezultati i za jedne i za druge izbore utvrdiće se tek 108 časova nakon zatvaranja biračkih mjesta. Ovi rokovi omogućavaju da se svi prigovori na radnje izvršene na dan održavanja izbora ispitaju i riješe prije objavljivanja konačnih rezultata. Konačni rezultati izbora za vašu opštinsku skupštinu biće objavljeni u "Službenom listu Republike Crne Gore - opštinski propisi", a za Republičku skupštinu u "Službenom listu Republike Crne Gore" u roku od 15 dana od održavanja izbora.

Međunarodna fondacija za izborne sisteme

Country	<u>MONTENEGRO</u>
Year	<u>1998</u>
Language	<u>Montenegrin</u>
Description	<u>water information</u>
	<u>general</u>
IFES developed/sponsored?	<u>yes</u>

Питања и Одговори

Питања и Одговори

Општински и парламентарни избори у мају 1998.

Питање: Који је дан одређен за одржавање избора?

Одговор: Избори се одржавају у недељу, 31. маја 1998.

Питање: Какви су то избори?

Одговор: То су избори за посланике у Скупштину републике и за одборнике у скупштине општина у цијелој Републици. Кад стигнете на бирачко мјесто, добићете два гласачка листића, један свијетло плаве боје - за општинске изборе и један бијеле боје - за парламентарне изборе.

Питање: Како се врши избор наших одборника и посланика?

Одговор: У оба случаја, од бирача се тражи да гласају за једну од изборних листа које су доставиле политичке партије, коалиције и групе грађана. Изборна листа мора да освоји најмање 3% гласова у вашој општини за избор одборника и у Републици, као јединственој изборној јединици за избор посланика да би добила право да има своје представнике у скупштини. Мјеста у скупштинама општина и у Скупштини Републике додјељују се по принципу пропорционалне заступљености.

Питање: Да ли ја имам право да гласам?

Одговор: Ако сте грађани Републике Црне Горе, односно Савезне Републике Југославије, имате пребивалиште у Републици Црној Гори најмање годину дана прије дана одређеног за одржавање избора, пословно сте способни, имате навршених 18 година живота на дан избора и ако је ваше име уписано у бирачки списак, онда имате право да гласате. Међутим то право можете искористити само ако је ваше име уписано у бирачки списак.

Питање: Како могу да провјерим да ли је моје име уписано у бирачки списак или не?

Одговор: Да бисте били сигурни да можете да гласате на дан избора, изузетно је важно да провјерите да ли се ваше име налази на бирачком списку. То можете урадити позивом на број 9891 или 9892, односно одласком у надлежни орган локалне самоуправе до 10. маја 1998. Послије 10. маја без одлуке надлежног суда, не могу се вршити никакве измјене у бирачком списку.

Наиме, ако пропустите овај рок, постоји могућност да будете унесени у бирачки списак, односно да се ваши подаци ажурирају, али то се може учинити само путем судског налога Врховног суда и само до 25. маја 1998.

Питање: Каква су моја бирачка права?

Одговор: Грађани Републике Црне Горе који имају право гласа бирају одборнике и посланике на основу слободног, општег, једнаког, непосредног бирачког права, тајним гласањем. Противзаконито је присиљавати, односно подмиљивати некога да би гласао. Такође, нико од вас не може тражити да откријете да ли сте гласали, односно за кога сте гласали. Гласање треба да обавите лично и тајно, у гласачким кабинама, иза паравана, односно у за то предвиђеном простору на бирачком мјесту.

Питање: Чуо сам да је повећан број бирачких мјеста. Како ћу знати гдје треба да одем на дан одржавања избора?

Одговор: Бирачка мјеста ће бити утврђена најмање 15 дана прије дана одржавања избора. Ваша општинска изборна комисија ће објавити која су бирачка мјеста формирана у вашој општини и којем од њих ви припадате. Најкасније 5 дана пред изборе добићете обавјештење о изборима у којем ће се налазити подаци о датуму и времену предвиђеном за гласање, о броју и адреси вашег бирачког мјеста и о редном броју под којим сте уписани у бирачки списак. Међутим, ако из неког разлога не добијете поменуто обавјештење, то не представља сметњу да гласате.

Питање: Које је вријеме предвиђено за гласање?

Одговор: Бирачка мјеста ће бити отворена од 7.00 до 20.00 часова.

Питање: Што ако ја или неки члан моје породице не можемо да изађемо на бирачко мјесто на дан избора?

Одговор: Ако сте ви, или неки члан ваше породице, исувише стари, болесни односно слаби да би могли да дођете на бирачко мјесто, или ако сте на други начин спријечени због тога што сте инвалид или сте на лијечењу у некој медицинској установи или код куће, имате право да гласате ван бирачког мјеста, путем писма. Да бисте могли да гласате путем писма, морате поднијети писмени захтјев бирачком одбору најкасније до 12.00 часова (подне) на дан одржавања избора.

Писмени захтјев мора да садржи доказ да нијесте способни да дођете на бирачко мјесто. На бази тог захтјева, бирачки одбор ће у вашу кућу послати два своја члана која ће понијети са собом један примјерак збирне изборне листе, овјерене гласачке листиће за обије врсте избора и коверте у које се стављају попуњени гласачки листићи.

Питање: Што ако ми је потребна помоћ?

Одговор: Закон је предвидио могућност пружања помоћи онима којима је неопходна да би могли да попуне своје гласачке листиће, посебно слијепим, инвалидним, односно неписменим лицима. У тим случајевима, можете са собом повести другу особу која ће да попуни ваш листић онако како је упутите. Бирачки одбор ће прибиљежити у својој евиденцији да вам је пружена помоћ у поступку гласања.

Питање: Што ако моја бирачка права буду повријеђена?

Одговор: Као бирач, имате право да поднесете приговор на сваку повреду ваших бирачких права у току предизборног поступка, односно на дан одржавања избора. Приговори се доставља надлежној изборној комисији, а тужба Врховно суду, односно, Уставном суду Републике Црне Горе. Приговори се морају доставити у року од 72 часа од извршења прекршеја и морају бити адекватно документовани.

Питање: Што се дешава ако суд пресуди у мою корист?

Одговор: Постоји степеност систем казни који се односи на кршење закона и повреду бирачких права. Те казне могу бити новчане и затворске.

Питање: Да ли се предузимају неке специјалне мјере заштите од изборних крађа?

Одговор: Да, примјењује се више мјера предострожности којима је циљ да се осигура непристрасност лица укључених у спровођење избора, неповредивост вашег гласа и легитимност изборног процеса. Прије свега, изборне комисије и бирачки одбори формирају се на вишепартијској основи. Вишепартијски састав је ефикасно средство контроле против политичке пристрасности у оквиру органа за спровођење избора.

Биће и посматрача који представљају јавна удружења регистрована у Црној Гори, међународне организације и стране земље и који ће пратити предизборну кампању, процес гласања, као и утврђивање и саопштавање резултата. Њихово присуство је важно средство за одвраћање од изборних превара и за откривање прекршаја, уколико до њих дође.

И сами бирачи ће имати битну улогу. Од вас, као бирача, тражиће се да покажете документ идентификације са фотографијом, како бисте доказали свој идентитет. Тиме се спрјечава могућност да неко други гласа у ваше име. Кад добијете гласачке листиће, мораћете, такође, да се потпишете у књигу бирача. Ваш потпис служи као потврда да сте примили гласачки листић, али ни на који начин не угрожава тајност гласања. Десни кажипрст сваке особе која гласа биће попрскан специјалним спрејом да би се спрјечила могућност поновљеног гласања. Овј спреј је голим оком невидљив и није отрован. Примјеном свих ових мјера заједно осигурава се да исход избора буде истинит одраз воље црногорског народа.

Питање: Када ће се знати изборни резултати?

Одговор: Прелиминарни резултати избора за одборнике у вашој општини утврдиће се најкасније у року од 24 часа од затварања бирачких мјеста. Прелиминарни резултати за избор посланика у Републици као јединственој изборној јединици установиће се најкасније у року од 36 часова од затварања изборних мјеста. Коначни резултати и за једне и за друге изборе утврдиће се тек 108 часова након затварања бирачких мјеста. Ови рокови омогућавају да се сви приговори на радње изрмене на дан одржавања избора испитају и ријеше прије објављивања коначних резултата. Коначни резултати избора за вашу општинску скупштину биће објављени у "Службеном листу Републике Црне Горе - општински прописи", а за Републичку скупштину у "Службеном листу Републике Црне Горе" у року од 15 дана од одржавања избора.

Међународна фондација за изборне системе

Questions &

Answers

The May 1998 Municipal and Parliamentary Elections

Q: *When is election day?*

A: Elections will be held on Sunday, 31 May 1998.

Q: *What elections are being held?*

A: Elections are being conducted for representatives to the Republican Assembly and for councilors to municipal assemblies throughout the country. When you go to the polling site, you will be given two ballots, one blue for the municipal election and one white for the parliamentary election.

Q: *How will my councilors and representatives be selected?*

A: For each election, voters will be asked to vote for a slate of candidates from among the electoral lists forwarded by political parties, coalitions, and citizen's groups. An electoral list must garner at least 3% of the vote in your municipal constituency for election of councilors or in the national constituency for election of representatives in order to win representation. Seats in municipal assemblies and in the Republic Assembly will be allocated according to the principle of proportional representation.

Q: *Am I eligible to vote?*

A: If you are a citizen of the Republic of Montenegro or the Federal Republic of Yugoslavia, have resided in the Republic of Montenegro at least one year prior to election day, have a business capacity, and are at least 18 years of age as of election day, and your name appears on the Register of Electors, you are eligible to vote.

Q: *How can I find out whether (or not) my name is included in the Register of Electors?*

A: If you have recently moved, gotten married, or if any of your children will be 18 years old as of election

day, you need to check the Register of Electors to ensure all eligible voters in your household are entered. Even if you are certain that you are registered, it is a good idea to confirm that your name does appear in the Register of Electors and that all information is up to date. Otherwise, you will not be permitted to vote on election day. You can check the Register of Electors by calling 9891 or 9892 or by visiting your municipal authority by 10 May 1998. The Register of Electors will be closed to modifications after May 10th. If you have missed this deadline, it is still possible to be included in the Register of Electors or to have your entry updated, but this can only be done as the result of an order of the Supreme Court and only until 25 May 1998.

Q: *What are my voting rights?*

A: Citizen's of the Republic of Montenegro who are eligible to vote elect representatives and councilors on the basis of free, universal, equal, and direct suffrage and by secret ballot. It is against the law for you to be coerced or bribed for your vote. You also can't be forced to disclose whether or not you voted, or for whom you voted. You do need to vote in person and in secrecy as provided for by ballot booths, screens or the specially designated areas in the polling site.

Q: *I've heard that the number of polling sites has been increased. How will I know where to go on Election Day?*

A: Polling sites will be established at least 15 days prior to election day. Your Municipal Election Commission will announce the polling sites that have been set up in your area and to which polling site you have been assigned. You will be sent a notice at least five days prior to election day that contains information on the date and time of polling, the number and address of your polling site, and the ordinal number under which you are entered in the Register of Electors.

Q: *What are the hours of polling?*

A: Polling sites will be open from 7:00 through 20:00.

Q: *My parents are quite elderly. What if they can't get to the polling station on election day?*

A: If a member of your family, or you yourself, are too elderly, ill, or weak to go to the polling station or are otherwise restricted due to a disability or treatment in a medical facility or at home, you have the right to vote

by post. In order to vote by post, you must submit a written request to your Polling Board not later than 12:00 noon on election day. This written request must include proof that it is impossible for you to come to the polling site. On the basis of this request the Polling Board will send two of its members to your home with a copy of the general electoral list, verified ballots for each of the two elections, and envelopes in which to place the ballots once they have been marked.

Q: *What if I need assistance?*

A: The law provides for those needing assistance to mark their ballots, specifically those who are blind, disabled, or illiterate. In such instances, you can bring another person to mark the ballots as per your instructions. Or if you are providing assistance to another, you will need to mark the ballots as per their instructions. The Polling Board will make a notation in its records that assistance was provided in the voting procedure.

Q: *What if my voting rights have been violated?*

A: As a voter, you are entitled to lodge a complaint about any infringement of your voting rights during the election campaign or on election day. Complaints can be lodged with election administrative bodies, competent courts of the Republic of Montenegro, or the Constitutional Court of the Republic of Montenegro. Complaints must be filed within 72 hours of the violation and must be properly documented.

Q: *What if the court finds in my favor?*

A: A graduated system of penalties exists to deal with violations of the law and infringement of voters' rights. These penalties include fines and imprisonment.

Q: *Are there any special measures being undertaken to safeguard against election fraud?*

A: Yes, several precautions are being employed to ensure the impartiality of election officials, the integrity of your vote, and the legitimacy of the election process. First of all, election commissions and polling boards will be formed on a multi-party basis. Multi-partisanship is an effective means of controlling for political bias within election administrative bodies.

organizations, and foreign countries who will monitor the election campaign, balloting process, and counting and reporting of results. Their presence is important as a deterrent to fraud and as a means of identifying any infractions should they occur.

Voters will play a part too. As a voter, you will be required present identification with photo which proves your identity. This precludes the possibility of someone else voting in your name. You will also need to sign the extract of the Register of Electors upon receiving a ballot. Your signature serves as a confirmation that you were issued a ballot but in no way compromises the secrecy of your vote. A special ink will also be sprayed on the right index finger of each person who has cast a ballot to prevent any possibility of multiple voting. This ink is invisible to the eye and is non-toxic. The combination of these measures serves to ensure that the outcome of the elections accurately reflects the will of the Montenegrin people.

Q: When will election results be known?

A: Preliminary results for election of councilors within your municipality will be established within 24 hours of the closing of the polls at the latest. Preliminary results for the election of representatives in the national constituency will be established within 36 hours of the closing of the polls at the latest. Final results for either election will not be determined until 108 hours after the closing of the polls. This timetable allows all election day complaints to be heard and adjudicated upon before final results are announced. The final results for elections to your municipal assembly will be published in the "Official Gazette of the Republic of Montenegro – Municipal Ordinances" and for elections to the Republic Assembly in the "Official Gazette of the Republic of Montenegro" within 15 days of the election.

There will also be observers representing public associations registered in Montenegro, international

Prepared by the International Foundation for Election Systems in Cooperation with the Republican Election Commission of the Republic of Montenegro.